

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тиждень 8½ долара, або 10
рублів; з виплатою по субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня
крім неділь і руских свят
о 5½ год. пополудня.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» при ул.
Оссолінських ч. II. (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовського в насажі Гавс-
мана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє.—

Рекламачі неопечатані є
вільні від порта. — Оголь-
шеня звичайні приймаю-
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надіславім» 40 іч
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Змаганє Німців о краєвий німецький язик.

(+) В часах процвітання німецького лібералізму послы Шаршмід, Вурмбранд і ин. домагали ся признаня німецького язика в Австрії язиком державним. Опісля ролю сих лібералів німецьких перевяли на себе всенімці Шенерер, Барайтер і ин. та німецькі людовці і в останнім десятиліттю виступали з тими домаганнями на всяких вічах і в державній раді. Одначе чим більше зростала народна свідомість ненімецьких а особливо славянських народностей в австрійських краях, тим більший проявляв ся з того боку опір проти признаня німецького язика державним, проти витисненя на Австрії ягнга німецької держави, яке ніяким способом не відповідало би дійсним її обставинам. Недавно ще був час, що навіть Поляки скланяли ся до того, щоби німецький язик в Австрії признати яко „посередничий“ (Vermittlungssprache) з усливем, щоби Німці виразно заявили, що таким признанєм не зазначає ся ще німецького характеру держави, одначе Німці не хотіли згодити ся на таке усливє і справа упала.

Але зріст народної свідомости в широким верствах особливо славянських народностей в Австрії пугає Німців до того ступня, що тепер придумують способи обезпекы виключно німецького характеру західно-австрійским краям і в тій цілі намагають ся ухвалити в краєвих соймах долішної і горішної Австрії, Сольногороду і Форарльбергу язикові закони, з котрих перший постановляє, що язиком розправ в соймі і язиком урядованя в краєвім виділі і в підвладних єму урядах і заведенях а також в радах міських і магістратах по містах з власним статутом є німецький язик. Другий закон постановляє, що викладним язиком в учительських семінариях дотичного краю і в приватних семінариях з правом прилюдности є язик німецький. Почин до вношеня таких начерків законів дав п. Коліско, а поновив п. Аксман в долішнь-австрійским соймі, а тепер пішло се як яка по шість по всіх в горі наведених соймах західно-австрійських.

Як небудь внескодавці покликуювали ся на свідомство знаменитого правника австрійского д-ра Унґера, записане в протоколах держ. ради в розправі над основними державними законами, як небудь послуговували ся всякими правничими крутіїствами, всеж таки повинні они зрозуміти, що lex Kolisko-Achmann з огляду на XIX артикул основних державних законів і з огляду на §. 6 державного закона шкільного не може одержати санкції.

Очевидно виступає завзято в обороні сих законів німецьке дневникарство, не виймаючи навіть христ. суспільних часописий, побивають ся за тими законами пересічні німецькі послы в названих соймах і на вічах, але поважним послам німецьким, які стоять на науковій, правничій основі, не легко вступити ся за ухваленєм таких законів. В

названих чотирох краях розходить ся Німцям о те, щоби там не допустити до заснованя приватних шкіл з правом прилюдности з иншою мовою викладною, як німецька, а поредовсім в долішній Австрії і у Відні, де чеське населенє творить поважну меншість народну і домагає ся застійчиво признаня права прилюдности для чеських шкіл.

Як відомо, lex Kolisko Achmann не предложив бар. Бінерт до санкції монаршої і, мимо великого зворушеня в німецьким таборі, Німці були приневолені погодити ся з сим. Але після першого зворушеня забрали ся знов до роботи і виробили начерк нового закона та подали єго міністрови-президентови і міністрови внутр. справ і про світи. Спорудником сего начерку є член пражского кр. виділу і посол держ. ради Урбан. З переговорів переведених із згадаїми міністрами віднесли провідники німецьких сторонництв вражінє, що сей новий закон міг би одержати монаршу санкцію. На основі тих переговорів німецькі провідники скодифікували сей закон, котрий є троха инший для долішної Австрії а окремиї для тамтих трєх країв. При кодифікації закона для долішної Австрії зроблено виїмки для тих громад, в котрих є великий процент славянського населеня. Сі начерки нового закона повношено в згаданих соймах а сольногородский сойм перерив уже над тим розправу і ухвалив.

В долішньо-австрійским соймі выбрана на внесенє д-ра Люегера комісія для національних справ, про яку ми недавно згадували, постановила поручити соймови до ухваленя вироблені німецькими провідниками оба начерки язикових законів для чисто(?) німецьких країв австрійських. Долішно-австрійский закон ріжнить ся від закона для тамтих трєх країв §-ом 3 им, котрий упрямляє урядову мову в громадах без окремого статута. Коли в містах з окремим статутом признано німецький язик урядовим, то що до инших громад постановлено, що має там бути задержаний стан з першого півроця 1909. р., а таку постанову прийнято для того в трєх громадах повіту Містельбах а іменно в Унтер-і Обер-Теменаві в Бішофсварт урядують по части по чеськи, по части по словацки. Огже що до уживаня тих язиків мають там держати ся закона в обсягу стану з першого піврічя 1909. р. Згадані три громади уживають у внутрішнім урядованю чеської, зглядно словацкої мови.

Згадана в горі національна комісія долішно-австрійского сойму ухвалила вже закон про викладний язик в учит. семінариях (що до реальних шкіл вже в останнім законі в §. 11-ім є німецька мова признана викладною). Комісія ухвалила такж поручити до принятя соймови на глє внесенє д-ра Люегера і товаришів, котре вимагає, щоби в публичних народних і виділових школах іменовано лише таких кандидатів учителями, що скінчили німецьку учит. семінарию. У Відні можуть бути іменовані учителями такі кандидати, котрі походять з долішної Австрії і тут укінчили німецьку семінарию!

Нема сумніву, що згадані закони будуть ухвалені в усіх чотирох соймах і що

правительство предложит їх до монаршої санкції. Се доляє ще більше олію до огню і заострить парламентарне положенє, а як ми вже вчєра зазначили, викликало навіть пересиленє міністерске.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

В угорських політичних кругах і в дневникарстві уважають майже певною річю т. зв. концентрацію сторонництв на основі угоди з 1867 р. Ми вже вчєра подали вість про порозумінє між Андрашім а Тісою, а також вістку Pester Lloyd-a про наміри сего зєднаня сторонництв.

Кошутівский „Egyetertes“ приписує проволочку пересилєня від цвїтїня аж доси Короні (!), котра не хотїла прийняти ві одного з предкладаних плянів до розвязки пересилєня. Дневник сей зазначає, що не можна сїй проволочї дивувати ся з огляду на численні посторонні впливи на монарха. Однак Угорщина не може на все згодити ся, чого хоче король, наколи за се не одержить відповідних уступок.

Цісар приймає на послуханю міністра а latere гр. Алядара Зічого, котрий вернув з Пешту, щоби монарсі подати образ біжучих справ. Гр. Зічі представив цісареві також сучасне політичне положенє в Угорщині і поробив також потрібні заходї до покликаня д-ра Векерлього на послуханє. Дперва по послуханю Векерлього будуть покликані до цісаря инші угорські політики.

Заграниця.

Молодотурецке правительство цереконує ся паглядно, як суперечить оно не лише всім традиціям, але навіть самому турецькому єству, коли доводить до упадку єго основи, то є приписів корану. Проти сего повстала вже одначе реакція і можна побоювати ся, що з тим рівночасно піднесе голову старотурецке сторонництво.

Загально відомо, як строго обходили доси Турки місяць посту Рамазан. Свого значіня не стратив він зовсім і тепер за нового володіня. В часі Рамазану запанував в части спокій в Альбанії. Мимо сего одначе кипить ще сильно в ріжних сторонах краю. Масгар-бей, теперішній валі Іскібу, удав ся до Прешови і Гіляну, щоби ваочно розглянути ся в положеню і зарядити відповідні способи в цілі приверненя спокою і ладу. Ся подорож генерального губернатора є великою новостю, бо в давнійших часах булаб она зовсім неможливою підчас святаго місяця. Сими днями ішов чисто-турецькою дїльницею в Іскібі оден Християнин, курячи при тїм цїгаро. Надїшли два Турки і вирвали єму се цїгаро, позаяк в часі Рамазану вільно курити і їсти лише в ночі.

Про те довідав ся Мусгар-бей, велїв вїзвати обох фанатиків і спитав їх про причини сеї зневаги. Оба Турки, свідомі слушности свого вчинку, відповіли, що они не могли допустити до сего, щоби хтось курив підчас Рамазану. Мусгар-бей заявив, що они поступали справедливо, одначе наказав рівночасно, всадити обох Турків на прочий час Рамазану до вязниць, щоби подібний випадок не соблазнив їх знов.

Галицький сойм.

Докінчена звіту з 54-го засідання з дн. 14. жовтня.

У вчорашнім числі подали ми з недостачі місяця лише короткий зміст промови намісника д-ра Бобжинського в розправі над торговими договорами з Румунією і ин. балк. державами. Доповнюємо сей звіт на основі стенограф. записок.

Намісник др. Бобжинський: Зрозуміє В. Палата, що в розправі, котра розбуджує таке зацікавлене і входить не тільки в народо-господарські, але до певної міри також доволі глибоко в політичні відносини, не можу остати без зазначення свого становища. Розправа веде ся около того, як далеко сягають шкоди, котрі нашому рільництву а особливо годівлі худоби має нанести румунський договір, вже заключений, але доси держ. радою не прийнятий до відома. Одні з послів стоять в тій справі на крайнім становищі, як останній бесідник, думаючи, що сей ввіз певної скількості мяса до Австрії з влученем Галичини підкопає і знищить у нас годівлю товару. Інші, що менше підлягають впливам і тверезо оцінюють справу, розуміють се, що не грозить таке страшне нещастя, що відемні наслідки договору можна винагородити на іншій полі, що на всякий спосіб можуть бути зрівноважені іншими чинниками.

Після мого найглибшого переконання, хоч ввіз худоби і мяса має певне значінє в народо-господарських відносинах і на них впливає, але се не одинокий чинник, який рішає про ціну худоби плеканої в нашій країні. Крім сего чинника ввозу має значінє і заграничне ціло, немалу роль коштів транспорту, а наостанку і справа посередництва між виторгом а споживником. Коли отже всі ті чинники, часті їх певно більше, вольемо сумлінно і спокійно під розвагу, то думаю, що не треба так перецінювати небезпеки строго означеної скількості ввозу, як се вчинили деякі послі. Реальна політика вказує нам заразом дорогу, якою треба поступати для добра нашого населення, передовсім селяньського до піднесення і удержання годівлі нашого товару. Скоро вже договір заключений, то тим більшу бачність повинні ми звертати на ці інші чинники, які впливають рівнорядно на висоту ціни худоби і мяса, на годівлю худоби. Коли правительств в сій згляді вже в держ. раді вказало до певного ступня дорогу, якою думає іти, щоби на тих полях винагородити страти, заподіяні наслідком ввозу певної обмеженої скількості мяса до Австрії, то реальна політика приказує, щоби вихиснувати сю нагоду і старати ся вдоволити всім домаганням, з яким сойм нераз в тій згляді виступав а які нині при даній нагоді скорше, як коли небудь зможе досягнути. Побіч сего реальної народо-господарської політики є ще інші згляди політичного значіння, згляди на становище монархії. Деякі бесідники висловили погляд, з яким я давно стрічав ся, що треба числити лише на власні сили. Числити на свої сили, се річ конечна і необхідна, але перецінювати власні сили є також шкідливе. (Славно).

Думати, що зробило ся все, наколи вдоволює ся одному інтересови, хочби найліпшому, отже що тим уже забезпечило ся цілість інтересів, се є політична похибка. Коли в нашій мнущині, на котру покликували ся, робили ми помилки, оглядаєм за чужою помочю, нема сумніву, що ми перецінювали нераз власні сили, власні відносини, поривали ся до діл, які опісля на нас відбили ся вельми шкідливими наслідками. Колиж тут розходить ся о удержанє цілого політичного напрямку, який від 40 літ є цитом і підставою наших інтересів в сій державі, то треба добре вадумати ся, чи оборона інтересу не перечю вельми важного з народо-господарського погляду, іменно годівлі товару, якої досягlosti не хочу перечити, вільно нам подавати в сумнів ту політичну дорогу, якою доси ішов наш край. Ми чули в уст п. Стефчика, що ми не повинні на престолі утопійних інтересів жертвувати інтересу годівлі худоби і в загалі економічних інтересів, се престол тої оборони цілости нашого становища народо-господарського і народного, того становища, яким в краю нашім доси успішно тішимо ся. Найдобре застановлять ся ті, що мають сумніви, що

наколи ми годівлю худоби на тім престолі принесемо в жертву, чи з сего престолу не зійде цілість наших інтересів, чи наслідком того та охорона, опіка і свобода, якою користуємо ся в державі, не буде захитана. Сі гадки осміляю ся поручити увазі, почуванням і переконаням послів в тім глибокім переконанню, що сойм з тої політичної дороги, з якої доси не звернув і в будучині не зійде. (Оплески).

IV. вечірне засіданє для 14. жовтня

зачало ся по 8¼ годинаї промовою генерального бесідника за внесеннями меншости, п. Козловського. Бесідник в своїй промові виказував хиби, які вийдуть для галицького рільництва наслідком отворення границь для балканської худоби. Політичні згляди бесідника зовсім не переконують. Про се згадав тільки дуже побіжно намісник так само здержано, як бр. Бінерт і гр. Еренталь. Але сего навіть і п. Баталія не вяснив. (Сьміх).

П. Баталія спершу виказував нешкідливість договорів, відтак закинув іншими софістерією а вкінці станув на становищі Montaigne „ignogamus“. Бесідник не любить нікому доскулювати, але, коли увійшов нині до палати та почув бр. Баталію, то здавалось єму, що се говорить румунський амбасадор. (Сьміх). Він згадував між иншим, що торговим договором треба віддячити ся Румуням за 1863 р. А леж якби хто сказав Мадарам, що они за 1848. р. повинні дати добру ветеринарину конвенцію, то уважали би се обидою. Бесідник просив раз Мадарів промовити в справі Познанщини та зробив се лишень оден з них, а єго по році виключено з делегацій. Бесідник просить прийняти резолюцію меншости та відкликє ся до всіх, що мають впливи в горі, щоби переконали ті висші круги, що можуть числити не лише на нас, але що повинні числити ся також з нами. (Живі оплески).

Пос. Т. Рутівський, яко генер. бесідник за резолюцією більшости, сказав: „Стілько цифр, стілько цитатів, а однак договір з Румунією буде ухвалений“. (Сьміх). Бесідник пригадує, що ввіз в соймі годівельний закон, в другий демократ бл. п. Романович був її виконником. Здає ся так, начеб галицький сойм був представником шляхотських фільварків і хлопських загород, хоч в краю живе мільон міського населення.

При I. артикулї забрав слово пос. Т. Старух, і заявив, що і комісія і правительствє і інші бесідники з протавної сторони признали, що рільництво потерпить великі шкоди і колись історія тяжко налятнує тих всіх, що в краю чисто рільничим так з легким серцем голосували за тими договорами. Пан Рутівський говорив про хліборобників, але хліборобник хліборобникови не рівний. Більша власність не плекає худоби, лише купує її від селянина, бо се для неї кориснійше. І тому має она в тім інтерес, щоби худоба подешевїла. Отсе причина, чому великі хліборобники голосували тепер против домагань селян. Нехай би прийшло до голосованя над знесенем ціла від збіжа, то велика власність відразу покинула би великодержавне становище і австрійський патріотизм і до сего не допустилаб. Пос. Рутівський говорив, що тут ходить о інтерес робітника. Ні, тут ходить о інтерес міського капіталіста. Колиб селяни навіть за дармо дали худобу, то і так по містах треба би платити по 80 або по 90 сотиків за кільо мяса. Се роблять посередники, капіталісти, котрі визискують і місто і село. Так дїє ся і з іншими артикулами. Бесідник показує два малі рогаляки котрі навмисне зважив а котрі разом важать 30 гр. а кожний з окрема 15 гр. (Велике веселїє). Отже зі 100 грамів муки буде 6 таких рогаляків, з 1 кг. 60 а зі сотваря метричного 6000. Що рогалячок коштує 2 крейцари, отже з метричного сотнаря випадає 120 ринських або 240 корон. Метричний сотнар пшениці коштує 22 корони. Коли відчислити на податки, на млина, на пекаря і т. д. хочби і 100 корон, то все лишить ся більше як 100 корон зиску і тут бачимо, хто визискує міста. Не село, але капіталісти.

Пос. Сколишевський: Славно!

Хліборобники налякали ся наміреного допущення 10.000 штук товару, а забувають, що сам Львів споживає річно 84.860 штук ріжної худоби. Бесідник відчитує ухвалу львівської ради міської за договорами та ввозом бытого мяса

до Львова й Кракова. Наостанку відкликє ся до хліборобників щоби они не пересуджували, бо витворять серед селяньських верств розчарованє. (Оплески лївиці).

По кінцевім виводі референта меншости п. Васунґа і референта більшости п. Кшиштофовича, по спростованю п. Цєньського і заяві п. Лясковського приступлено до помінного голосованя. За резолюцією меншости голосувало 46 послів (між тими рускі і москвофільскі), проти 73 голоса. Тим способом розпочала ся відтак розправа подрїбно а над резолюцією більшости.

Пос. Старух: Отже не помагайте хлопам румунським і сербським, але нам, хлопам руским і польським, не дайте гинути. Виключім тих посередників, а буде і нам ліпше і вам. На ті винагороди ми хлопи можемо махнути рукою. Не багато там того є, але й так з того хлоп нічого не побачить, бо тоді скажуть великі власники, що то они потерпіли страти. Поляки покликують ся на великодержавне становище Австрії і що 40 літ працювали над своєю позицією в тій державі. В тім власне лежить найбільший грїх польської шляхти супроти руских і польських селян. Куди заведе вас та великодержавна політика? Ані о крок не пішли ви наперед у гашій польській ідеї. Вдїшли до того, що „вискажете жаль“ і нині мусите польського хлопа продавати австрійському правительству. Не тою дорогою можете дійти до відбудованя незалежної вітчизни. Я був у Відні і бачив, що дїє ся. Всьо забвляють Німці і Чехи, а ви за ту марну одробину, що можете гнобити руского хлопа, заіхали в біду руский і польский нарід. А вже найменшого інтересу руский нарід не має у великодержавнім становищі Австрії. Щож Русини мають від Австрії? Багнети, військ, доплате! А де маємо середні школи, де університет, а навіть на родних шкїл не маємо у своїх руках. Пан Колішер недавно говорив тут: „не сварїть ся, ідемо разом на економічній дорозі“, а як ми нині хочемо, пане Колішер, іти разом в справі економічній, то ви голосуйте: ні! (Веселїє. Оплески Русинів). Може бесідник коли у своїх промовах виступав за остро, але нині, яко вірна дитина свого народу і вірний приятель польського народу, говорить від серця: заверніть з тої дороги, дайте нам, що ви маєте, а не в Німцях, але в нас будете мати приятелів, бо і так нічо нас не розділить, ані гробар, ані рикаль. Але як будемо жертви ся, то і нам і вам буде зле. Бесідник замисць тих винагород, про котрі говорить комісія, поставив би іншу винагороду: знесенє ціла від збіжа. (Оплески серед Русинів і людовців). Бесідник ставить резолюцію: Взиває ся правительствє, щоби в дорозі закона знесло всякі ціла від збіжа, спроваджуваного до Австрії. (Веселїє).

Пос. Баталія вносить змінену резолюцію лївиці з пропущенем вислову „жально“ для правительства.

Пос. Сколишевський виступив різко против всепольських послів за їх дволичність супроти сіл і міст та відчитав відозву всепольського комітету, підписану проф. Павліковським і проф. Грабським, в котрій сказано, що царь договір вже підписав, отже за него дістануть хлопів 2 мил. відшкодованя, ддятого нема що опирати ся!

По заявах пос. Козловського і Пастора прийнято першій артикул а відкинено поправку п. Баталії. В справі поправки пос. Старуха заявив кр. маршалок, що він не піддасть єї тепер під голосованє, бо она є схожа з внесенєм, котре поставив пос. Маріевський і разом з тим буде обговорювана.

При розправі над другим внесенєм пос. Ставіньський звернув ся до всеполяків, що докоряють людовцям зриванєм солідарности в колї, заявляє, що людовці будуть голосувати за другою резолюцією. Другу резолюцію прийнято.

Маршалок удїлив слова пос. Т. Старухови в справі голосованя. Пос. відчитав §. регулямін і жадав, щоби маршалок піддав під обрану єго поправку.

Маршалок просить посла о відчитанє ще слїдуючого § у.

Пос. Старух читає сей §, в яким говорить ся, що в случаю, коли маршалок признає, що внесенє не є в непосредній звязи з обговорюваним предметом, то може єго узнати самостійним внесенєм.

Маршалок: Дякую за вируку мене в читаню § у і тим самим вважаю справу вясненою.

Пос. Старух читає дальше регулямін і домагає ся, щоби єго резолюція була після 19. й 20. §. піддана до попертя і під голосованє.

Маршалок перебиває бесідникови, що не має голосу.

Пос. Т. Старух: Шкода, що сойм буде швидко замкнений, а то яб ще сказав дєшо.

З правиці оклики: Січо!

Пос. Т. Старух (звернений до дїдичів). Що то „січо“? То не обора!

Маршалок: Так, се треба мати на тямї.

По сїм ухвалено резолюцію пос. Маріевського, щоби правительствє поперло змаганя міст і рільничих організацій в справі апровізацій

міст. Резолюцію пос. Маршалковича відослано до комісії аграрних реформ.

Пос. Стапінський вносить резолюцію, щоби евентуальну квоту за відшкодоване передано до розпорядимости кр. виділу, але що єї зголосив по замкненю розправи, отже маршалок не піддав її під голосоване, і замкнув наради по год 1-ій в ночи.

55. засідане д. 15. жовтня

почало ся перед 1/2 11-ою відчитанем петицій внесень і інтерпеляцій.

Нагле внесене подав Севик о підмогу для погорільців Смухова, жидачівського повіта.

Звичайне внесене пос. Бруніцький в справі законів, що управляють торгівлю насінєм, штучними навозами і сконцентрованою пашею.

Інтерпеляції внесли: пос. Олесницький о безправне урядоване війта в Ріпчицях і поведене дрогобицького староства в часі доходжень що до громадських виборів в Ріпчицях дня 26. вересня 1907. р.: п. Левицький о виїмку громади Сулятич з регуляції Сьвічі і о неправне заведене польської викладної мови в нар. школі в Надорожнєві; пос. Куровець, що до обсади управи 6-класової жіночої школи в Долині і до кр. виділу про побір лихварських відсотків в повітовій касі в Долині; п. Макух про незаконне завішене діяльності читальні „Просьвіти“ в Гинковичах, заліщичкого повіта, про незаконне урядоване війта Миколи Козака в Довгомостисках, мостиського повіта; до кр. виділу що до фондів, зложених населенцями равського повіта в повітовім виділі на будову рускої гімназії в Раві рускій і що до prestaції на будову школи в Немирові; п. Мерунович о дозвіл на торги в Замаретиніві.

По переході до дневного порядку мотивував п. Маршалкович своє внесене о утворенз краєвої рільничої ради; она мала би опирати ся на рільничих організацій в краю.

Внесене відослано до кр. виділу.

Відтак слідувала розправа про підвишене поруки краю для вкладок в галицькій щадниці до 100 мільонів корон.

П. Олесницький значив, що коли перед 15 роками сойм в наслідок легкодушної господарки в галицькій щадниці був в примусовім положеню і приняв на себе обовязок ратувати не тільки галицьку щадницю перед руїною, але передовсім тих численних бідних людей, що складали у ній свої ошадности, то сегодня сего примусу нема. Нині не ходять о ратунок, але о те, щоби заповнити щадницю дальший розвиток. Вправді нинішній управі щадниці нічо не можна закинути, але годі не звернути уваги на те, що она веде ще дальше сей нещасний нафтовий інтерес. Ся позиція вносить більш 10 мільонів корон, але не лише не звісно, чи і коли она буде плянна, але до того теперішній стан нафтового промислу велить нам обоювати ся, що сей інтерес може принести щадниці великі страти і загрожує иншим ще чинним позиціям в її білянсі. Вже раз край переконав ся, як треба бути обачним що до нелевих промислових підприємств. Такий інтерес веде щадницю і цілий край над берег пропасти. Ми не можемо байдужно глядіти, чи маємо більші суми обтяжені на кредиті краю чи менші. Ми мусимо мати все на увазі інтерес краю і глядіти, що буде в будучині. Тому український клуб буде голосувати проти підвишеня поруки. (Оплески).

Дальший звіт подамо в слідуочім числі.

3 інших австрійських соймів.

В долішньо-австр. соймі соціал-демократи, котрі величають ся перед світом спасителями широких верств народних, понесли страшне поражене, з котрого не так скоро вигоять ся. Соціал. пос. Фолькерт в розправі над звільненем особисто-доходового податку від краєвих додатків бажав виступити яко оборонець широких народних верств перед дорожнею і став на христ. суспільників звалювати винну дорожні споживних плодів а особливо дорожні молока. Очевидно наміряв пос. Фолькерт відтак свою бесіду в тисячах примірників розкинути поміж варід, щоби стати перед ним в світлі спасителя гноблених і визискуваних.

Тимчасої референт др. Гессман виказав, що соціалісти найнікчемнішим способом обманюють нарід, бо споживне товариство соціалістичне „Vorwärts“ продає своїм покупцям молоко так само дорого, як молочні лихварі, хоч се товариство дістає молоко по давній низшій ціні з молочної. Ся заява референта викликала гучні оплески христ. суспільників а крики серед соціалістів. Однак в сій хвилі війшов голова долішньо-австр. моло-

чарні до салі посол Пірко і на домагане послів дав вірне представлене цілої справи, котре нанесло соціалістам страшне поражене. Пос. Пірко значив, що соціалістичне товариство споживне „Vorwärts“ на основі угоди платить за молоко дотеперішні низші ціни, а мимо того підвищило ціни молока подібно як молочні лихварі (о 2 сотики на літрі). Тим способом розкрив пос. Пірко, що соціалістичне товариство, має на цілі вилюлювати покупців лише для партійної пропаганди і пезесної конкуренції і вести лихварський визиск на свої потреби. Вправді соц. пос. Зайц намагав ся софістичними выводами ослабити пригнобляюче вражінє заяви посла Пірка, але реф. Гессман в кінцевім выводі вказав на те, що власти повинні вглянути в ся лихварську господарку товариства і потягнути его до законної одвічальности.

Ухвалено в дол. австр. соймі оба зяикові закони, про котрі піпемо на иншім місці.

В моравскім соймі признали сторонництва неможливість пократя 13-мільонового недобору краєвого без державної підмоги і тому ухвалили відрочити полагаду бюджету аж до переведеня фінансового пляну в державній раді. Ся ухвала, колиб її виконано, булаб не без впливу на осінню сесию держ. ради, бо сторонництва чешкої соймової більшости станули би в суперечности з провідниками обструкції, яку Чехи заповідають в союзі з полудн. Славянами на осінню сесию. Сойм відкинув вправді німецьку догану задля фінансового недобору, але резигнація катол. национ. референта (Куделі) запечатала вже наперед сї предлоги, котрі вносили значне підвишене краєвих додатків.

В Країні втихомирила ся обструкція ліберальних Словінців, з роботящих соймів закінчив сесию каринтийский сойм відроченєм, а на коротеньку дводневну сесию зібрав ся буковинський сойм для ухваленя виборчої реформи.

Просимо відговити передплату

Новинки.

— Календар. В неділю: руско-кат.: Єрофима; римо-кат.: Посв. Кост. — В понеділок: руско-кат.: Харитини муч.; римо-кат.: Луки Єв. — В второк: руско-кат.: † Томи апост.; римо-кат.: Петра з Альк.

— Відложене соймової сесії. Нині по полудні, по ухваленю соймом перманенції комісії для виборчої реформи, намісник відчитав цісарске письмо, яким відрочує ся соймову сесию.

— В Галичи утворив ся комітет під проводом нотаря п. Льва Гузара і заснував там курс гімназійний. На курс зголосило ся 20 хлопців, а здало вступний іспит 16. Є се хлопці з Галича або з сусідних сіл, так, що обходять ся без бурси. Вступний іспит переводили о. В. Левицький з Блюдник і гімназійальні професорі зі Станіславава пп. Гаврилів і Юл. Чайківський. Науки в I класі сего гімназійального курсу уділює академик С. Салига, а релігії учить о. В. Левицький, хоч з Блюдник до Галича має 1 1/2 милі дороги. Научну часть курсу перебрала тепер на себе філія Р. Тов-а педагогічного в Станіславові, а про матеріальну сторону дбає комітет. Між добродіями, що складають жертви на удержане курсу, стоїть на першім місци нотар п. Гузар. Кацапня розвинуда проти курсу погану агітацію, а парох о. Винницький, яко голова місцевої ради шкільної страшить родичів хлопців карами, так, що два хлопці вже вступили в курсу. Однак ворожі затії домородних москвичів не спиняють змачань народної просьвіти а як раз утвердять слабодушних міщан і селян в вірі в красшу будучину Русь-України.

— 3 жита Білорусинів. „Наша Ніва“ доносить, що білорускі селяни в Клевнях, гроденської губернії, основали у себе аматорський театр і оноді відгравали в українській мові комедію Карпенка-Карого „Розумний і дурень“. Режисерією заняв ся один студент Білорос. „Наша Ніва“ подає фотографічну знімку аматорського кружка і хвалить гру а вкінці радить білоруским селянам грати свої власні театральні штуки. Редакція має у себе 5 білоруских комедій і може ними служити аматорским театрам на Білоруси.

— Новий кодекс карний. Комісія утворена в 1907. р. до зладженя нового карного кодексу,

викінчила вже проєкт карного кодексу. Тепер міністерство судніцтва піддасть сей проєкт під загальну фахову критику.

— Вороги д-ра Кука, який відкрив північний бігув, старають ся всіма силами, щоби притїмити его славу. Тепер доносять з Нового Йорку, що проти д-ра Кука виступив Баріль. Він був товаришем Кука в его виправі в 1906 р. на гору Мек Кінлі на півострові Аляшка. Баріль оповістив тепер заяву, що Кук не був тоді на самім вершку гори, а дійшов лише до висоти 10.000 стіп, а фотографії, представлені тоді Куком, походять не з вершка гори, але з висоти 7.000 стіп. Баріль додає ще, що др. Кук підмовяв его тоді свідчати, що був на самім вершку гори Мек Кінлі. Сю заяву Баріля потверджує також тодішний фотограф д-ра Кука, Мілер. Барільови ходить тепер о те, щоби обнизити віродостойність візнань д-ра Кука що до відкритя ним північного бігуна.

— Пиянство в Росії. Член російської думи пос. Чолишов, займає ся спеціально збранєм статистичного матеріалу в справі пиянства в Росії і его наслідків. На однім з засідань думи представив числами, як пиянство нищить в Росії людей. Дослідї его ось що показали: від пияцького дуру (Delirium tremens) згнуло в однім році 6896; в тім самім році утопило ся 9165 пияць, зішло з розуму і померло в наслідок пиянства 3277, в забило ся внаслідок увадку в пиянім стані 8758 осіб, розбило ся об єходи і ліхтарні 2896, повісило ся в пиянім стані 834, згоріло в пиянім стані 1530, отруїло ся в пиянім стані 375, зарізало ся 674, дістало апоплексії внаслідок пиянства 1251 осіб. Всіх разом згнуло в Росії внаслідок пиянства лиш в однім році 34.665 осіб.

— Погроза Чехів. У міністра бар. Бінерта явила ся вчора депутация віденських Чехів під проводом послів Заворки і Врбала в справі ухвалених соймами в німецьких краях языкових законів. Депутация просила, щоби б. Бінерт не предкладав тих ухвал до монаршої санкції. Один з членів депутации, редактор „Vidensk-oro Dnevnik-a“ Янка заявив в розправі, що у Відні може повторити ся випадок, який став ся у Львові за справою Мирослава Січинського. На ті слова бар. Бінерт, не процоачись з депутатською, обернув ся і війшов з салі прийняти а кореспондентційному бюрови казав се подати до прилюдного відома.

Оповідки.

— Із станіславської єпархії. Розписано конкурс з речинцем до 31. с. м. на отсі парохії: Пядики, коломиїського дек. і Кончаки, устецького дек. Кандидати на парохію в Пядиках мають предложити заяву, що годять ся на вилучене Каміньок м.л.х від Пядик wraz з приналежним полем ерекціональним. — Увільнені оо.: Евг. Гісовський з П. сотрудніцтва при кафедр. церкві в Станіславові, Нестор Гавацький з сотрудн. в Космачі Ів. Березовский з завід. в Викторові і Ів. Мокрицький з сотр. в Колінках к. Далешеві. — Введені оо.: Нестор Гавацький яко експоп. сотр. в Колінках к. Дал., Іван Кочержук яко завід. ех сотг. парохії Кончаки, Ів. Березовский яко завід. в Окнянах і Ів. Мокрицький яко сотр. в Космачі. — Відпустку із станісл. еп. до львівської єпархії дістали укінч. богослови: Ант. Анд. Уляницький і Ант. Кучма. — Окр. рада шкільна оповістила конкурс з речинцем до 31. с. м. на посаду руского катехита при 4 кл. нар. школі ім. Шевченка в Коломиі.

— 3 пошти. Після рескрипту ц. к. міністерії торговлі з дня 12. серпня с. р. ч. 29.183 має ся точно інтерпретувати виїмові постанови артикуду XIX. тозки 3 б. виконаного регуляміну до міжнародного поштового договору, згідно листової тарифи II. § 12. п/б. (сторона 39), після котрих вільно на друкованих візитових листках як також на листках, розсиланих з нагоди Різдва Христового і зміни року, дописувати адресу і становище надавця, як також поздоровленя, бажаня, подяки, кондоленції і інші вискази звичливости, найбільше в п'ятох словах. Не вільно протє ані у внутрішнім, ані в міжнароднім обороті, дописувати на листках в видами, франкованих, як друки, ніяких поздоровлень, бажань і т. п. Коли на листках в видами, франкованих як друки, помістить ся які небудь дописки, то такі посилки треба уважати за переписні листки і обтяжувати додатковим портом, в подвійній висоті хибуючої франкатури.

Наука, штука і література.

— Dr. Bohdan Barwiński: Pieczęcie bojarów halicko-włodzimierskich z pierwszej połowy XIV. wieku. — Відбитка з „Miesięcznika heraldycznego“ (Р. Ц. ч. 8—9 серпень—вересень 1909 ст. 116—119) вел. 8° ст. 4. Львів.

— Київське „Село“. Вийшло ч. 4 тижневника „Село“ з отсим змістом: Шкільна мова, М. Гр. — За тиждень. — Перед думою, П. Смутка. —

Кінець забастовки у Швеції, М. Ш. — З Хмельниччини, М. Грушевського. — Пташка, О. Олесь. — Старосвітська молитва, Ів. Манджури. — Які читати книжки, Ю. Сірого. — Відомости про врожай. — Ще про квашене корму на зиму. — Відбране зерно, А. Тервентенка. — Корисні книжки, Ю. — Сьмьховини. — Дописи. — Запитання і відповіді. — Ціни на хліб.

Марія Родзевичівна.

Ніч.

Переклад Михайло Слобода.

(Конець).

Голос здавив її. Одною рукою Яків держав її, другою завинув в хустку голову і лице і стиснув при горлі.

Вона не дуже й боролася з його медвежою силою. Взяв її за руки, думав іще через хвилину і кинув у вир на жир філям. Вода заклекотіла, пірвала її як свою і немов знуцала ся, викидала раз і другий на верх. Заяснів білий завій, відтак руки тільки, а далі не було вже видно нічого, тільки вир крутив ся, сичав як гадина, а на плесі повставали щораз дальші, широкі кола.

Яків стер з чола зимний піт, підніс весло і завернув назад у вузький проміжок.

Вернула давня, велика тишина, з боку йшов з ним ерієний місяць, а білі мряки бігли за ним, чіпляли ся човна, немов хотіли впросити ся на него.

Дивний хрест вітрака знов станув йому в дорозі як зловіщий дороговказ і човно вбігло назад на срібний шлях місяця. Було о половину лекше і струя помагала керманичеві. А соловії все перед близьким сьвітлом розцібали ся в кущах ще розкішнійше.

І нараз чоловік ушав на дно човна, застогнав, заплакав, завив дикою розпучкою.

Струя загнала човен у залив під навислі лози; він шез у тіня.

А зойк чоловіка безперервно розстроював тишину ночі, пісні соловіїв і чар природи.

На сході небо блідло...

* * *

Пів року пізнійше, коли на дворі шалів осінній вітер, а зимний дощ бив об вікна у чорній, вязничій келій прощав ся Яків з матерю.

Він сидів на стільці, вже готовий в дорогу — вичеркнений на завсідги в посеред здорової суспільности — той сам спокійний, сумний з похиленою на груди головою, бездільно заквітченими руками.

Она сиділа перед ним на землі, а між ними лежав його арештантський мішок, який она ушила йому і зладила на дорогу.

І сама в дорогу готова була, через плечі звисало дві торбини на хліб, в руках жебрацький костур. Так сиділи напроти себе, мовчали, не показували найменшого жалю чи протесту. Тільки виплакані очи старої сьвідчили, що она перетерпіла вже усю чашу болю, аж замерла. Они обов вже здавна були приготовані на лиху долю — она на поевірку немічної старости, він на людську кару. Так й говорити не мали про що. Він неписьменний, вістки не передасть, а вістка й не найде її, жебрачки. Були для себе як померші.

Довго не відзивали ся до себе, вкінці спитала стара:

— Вже тобі лекше тепер, синку?

— Чому? — запитав.

— Що она вже не мучить тебе.

— Ні! — потряс головою. — З душі я не

викинув її, остане до смерті. Я зігнав її від сьвіта тому, аби справедливість була, а не, аби я собі добре зробив! Її мука коротка, моя довга. Ой, нене, ні на хвилину она не відстала від моєї душі. Понесу я її з собою, понесу!

— Аби її лихе покрутило за се! та аби! — почала проклинати із зойком.

— Цить! — грізно перебив син. — Ви не згадуєте її, не кленіть! Я скинув її із сьвіта, тепер нікому до неї, вже нема її для вас, не руйшайте її. Що моє — то моє! Але йдїть вже мамо, йдїть! Вже ніч заходить, треба розстати ся! Підвів ся, поцілував її тверду руку.

— Дякую вам за годоване та жалуване — додав глухо — і за виправу в дорогу. Вже нічого більше не треба мені. Йдїть, мамо!

Стара із стогоном підвела ся з землі. Сльози лили ся по її лицю без голосу. Дрожучою рукою погладила его по лицю і пішла до дверей. Була через ціле своє жите приривчена до послуху тому своєму опікунові.

— Мамо! памятайте, не кленіть її. Вже її для вас нема. Небідик най тихо лежить, она відпокутувала своє. Скажіть, що не чіпати мете її!

— Твоя воля, синку — відказала крізь сльози.

На порозі поглянула на него в останне.

— Слава Богу! — попрацювала его традиційно.

— Слава на віки! — відповів і схилив голову на груди...

Телеграми

з дня 16. жовтня.

Білгород. Міністер заграничних справ Мілянович вибрав ся до Відня в справі затуянення в тамошних банках позички для Сербії.

Також білгородська міська рада ухвалила видобути інвестиційну позичку в квоті 50 мільонів денарів.

Льондон. В Царгороді упряновано замах на перського консула. Оцодї стрілив хтось на улиці до перського консула але зранив лише его слугу а консуль вийшов ціло.

Відень. Fremdenblatt перечить вістці, поданій чеською часописню „Den“, немов то архієпископ Франц Фердинанд мав скликати чеських політиків на конференцію, в цілі виясненя ситуації.

Бюро учительське і службове

Марії Немчиновської, Львів, площа Академічна 3.

Colosseum

в пасажі Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Нова сензаційна програма

від 1. до 16. жовтня 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представлене В неділі і сьвята 2 представлення о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятницї High-Life представлене. Білети вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Ол. Барвіньский. Історичний огляд засновин Народного Дому у Львові (на основі жерел). — Ціна 80 сотиків.

Ол. Барвіньский. З останних десятиліть XIX віку. — Ціна 40 сот.

W sprawie uniwersytetu lwowskiego, listy Edw. Gniewosza, szela sekcijnego ministerstwa wyznai i ośw. do Alexandra Barwińskiego. — Ціна 10 сот.

Гомерово Одиссея, переклад Ніциньского Байди). Ч. I і II. — Ціна 4 К 40 с.

Метаморфози Овідія, переклад Сердешного. — Ціна 1 К.

Григорій С. Скворода. — Ціна 30 с.

Кониський, Непримирена. — 40 с.

Куліш, Дон Жуан Байрона. — 40 с.

Антін Головатий, Уманця. — 30 с.

Шевченко, Наймичка, повість. — 60 с.

Княгиня 30 с.

Проф. Ратміров, повість „Мордовця.“ — 40 с.

Оржешко, Великий, новела. — 50 с.

Йов, переспів П. Ратая. — 1 К.

Можна дістати через адміністрацію „Руслава“ або в книгарні Н. Товариства ім. Шевченка.

основана руским духовенством — в Станиславові при ул. Смольки ч. 1, а у Львові при ул. Рускій ч. 20 (в каменяці „Дністра“).

Там дістане ся різні фелони, чаші, хрести, ліхтарі, сьвечники, таці, патериці, кивоти, плащениці, образи (церковні і до комнат), цьвіти і всякі другі привбори. Також приймають чаші до позолоченя і ризи до направи.

Удїл вносить 10 К (вписове 1 К), — за гроші вложені на щадничу книжку платять 6%.

29 (26—?)

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицько-руської фабрики Євгена Біліньского в Збарзжі.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвященниках.

Держім ся покликку:

Свій до свого!

Телефон 788. — Конто щадниці поштової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечень

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпеченя будинків, збіжжя і знарядів господарських, від шкід огневих під корисними услівями,

числить умітковані премії за обезпеченя,

ліквідує шкоди безпроволочно по пожарі,

уділяє обезпеченим членам з річної надвижки звороти.

За рік 1908 приладає на користь членів зворот 15%.

Поліси „Дністра“ приймає при позичках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицька Каса Ощадности, Руска Щадниця і інші каси ощадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на жите в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові. Інформації до обезпечень уділяють агенції „Дністра“.

Зголешеня письменних господарів о агенцію приймають ся тільки з таких громад, де еще не робить инший агент „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12. 1908 виносять: Фонд резервовий і резерва премій К 1,865.540.—; інші фонди К 458.564.—; разом К 2,324.104.—

Канцелярії Товариства отворені для сторін від год. 8—3.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарнога	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Черновець	—	—	—	6:40	12:20
Станиславова	5:45	—	—	—	—
Коломї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Пустомит	7:29	11:45	4:25	10:15*	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Любіня	8:00	9:57	2:00	9:00	11:45*
Рави рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:05	1:15	5:00	9:25	10:10†
Брухович	7:10	10:05A	1:48B	4:50	8:20
Брухович	8:15	12:40	3:27B	5:30†	9:35B
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
„ Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12
„ Курович	—	—	11:19	—	9:39
„ Винник	8:07	—	11:19	3:26	9:39

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночі
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	8:12	7:35	12:45
Яшева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:00	11:10
Черновець	6:10	9:35	—	—	10:38
Черновець	—	9:10	2:23	—	2:50
Станиславова	—	—	2:50	—	—
Коломї	—	—	—	6:00	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	1:45	6:55	11:25
Самбора	6:00	9:05	—	3:40	10:45
Любіня	6:00	9:05	2:15*	3:40	10:45
Рави рускої	6:14	11:05	—	—	11:35B
Янова	8:20	10:10	1:37†	3:40	6:30
Брухович	7:21	11:05	2:30B	5:50†	8:34B
Брухович	6:14	9:00A	12:41B	3:45	7:10
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15
З Підзамча:					
До Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
„ Бродів	6:35	11:00	2:31	8:29	—
„ Курович	—	7:13	—	2:52	—
„ Винник	5:44	7:13	1:30	2:52	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатани товстим друком. — *) Лише в неділі і сьвята від 1/2 до 3 1/8. — Б) Лише в неділі і сьвята від 1/6 до 3 3/8. — В) В неділі і сьвята а від 1/6 до 3 3/8 щодень. — Г) Щоденно від 1/4 до 3 1/8. — З) Лише в неділі.

